

Edward Górecki

"Studie z procesnego Kanonickeho prava", Zenon Gorchowleski, Spiski Kapitula 1995 : [recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 5/2, 165-167

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

filozofia nowożytna i Oświecenie” (ss. 207-279), autorzy skupiają się wokół nazwisk filozofii europejskiej, poczynając od Montaigne'a i Kartezjusza, a kończąc na Millu, Darwinie i Nietzschem oraz wczesnej filozofii w Ameryce. Czwarta część nosi tytuł: „Od modernizmu do postmodernizmu: wiek XX” (ss. 281-349) prezentuje filozofie naszego stulecia również w wymiarze ogólnoświatowym. Na końcowych stronicach znajdujemy: bibliografię, uzupełnienia bibliograficzne (pozycje polskojęzyczne), chronologię biograficzną oraz indeks nazwisk.

Niniejszy podręcznik można zalecić uczniom starszych klas szkół średnich i studentom studiów pomaturalnych i wyższych, głównie zaocznych i wieczorowych. Pozycja może oddać także duże usługi tym wszystkim, którzy szukają podstawowych danych o dziejach filozofii i to w skali ogólnoświatowej.

ks. Ignacy Dec

Abp Zenon Gorchowleski, *Študie z procesného Kanonického práva*, Spišská Kapitula 1995, s. 244

Opublikowanie studium sekretarza Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej arcybiskupa Zenona Grocholewskiego z zakresu kościelnego prawa procesowego, wydane w języku słowackim, zasługuje nie tylko na odnotowanie jako godnej uwagi pozycji. Jej znaczenie wykracza poza tę granicę.

Wspomniana pozycja obejmuje wykłady wygłoszone przez Autora w latach 1991-1994 podczas sympozjum prawa kanonicznego, organizowanych od t. 1991 corocznie w miesiącach wakacyjnych w północno-słowackim mieście Spiške Podhrade-Kapitula, siedzibie biskupiej diecezji spiskiej. Podczas wspomnianych sympozjów, przeznaczonych głównie dla pracowników sądów kościelnych Republiki Słowackiej i Czeskiej, wykłady wygłaszali znani kanoniści z zagranicy, głównie z Rzymu. Nie brakowało wśród nich Polaków. Sympozja są licznie uczęszczane nie tylko przez głównych adresatów tematyki – pracowników sądów duchownych.

Biorą w nich udział także biskupi. Arcybiskup Z. Grochowski, główny promotor wspomnianych sympozjów, służył ich uczestnikom jak dotąd (do r. 1997) co roku swoją wiedzą kanonistyczną i znajomością praktyki sądowej. Przez tę jego służbę Sygnatura Apostolska spełnia zadanie czuwania nad należyтым wykonywaniem posługi sądowniczej w Kościele, przewidziane w Konstytucji Apostolskiej „Pastor bonus” z 28.06.1988 r. art. 124 10. Warto dodać, że znaczenie wspomnianych sympozjów jest szczególnie ze względu na brak dobrze przygotowanych pracowników sądów kościelnych, z którym boryka się Kościół u naszych południowych sąsiadów po odzyskaniu wolności w 1989 r. i nadal ten brak w pewnym stopniu odczuwa. Wydanie w formie książkowej 6 wykładów abpa Grocholewskiego, chociaż już publikowanych w różnych periodykach, stanowi dla Kościoła w Słowacji i Czechach ważne wydarzenie. Pracownicy sądowi otrzymali kompendium wiedzy i praktycznych wskazań potrzebnych w ich posłudze. Znaczenia publikacji dodaje fakt, że jej Autor w dziedzinie prawa procesowego wypowiada się niejako z urzędu z tytułu rangi swojej posługi w Najwyższym Trybunale Sygnatury Apostolskiej.

Bogata tematyka publikacji została poprzedzona słowem wstępnym metropolity koszyckiego arcybiskupa Alojzego Tkaca, dającego wyraz wielkiej aktualności pozycji dla

pracy w sądzie duchownym. Po wstępie zostały umieszczone dwa wykłady na tematy o charakterze bardziej ogólnym. W pierwszym, poświęconym zagadnieniu relacji między prawem kanonicznym a miłością (Kanonicke pravo a laska), powołując się na wypowiedzi Piusa XII, Pawła VI i Jana Pawła II, Autor wskazuje na konieczność łączenia w Kościele jurydyzmu, normatywności prawnej i sprawiedliwości z miłością ze względu na naturę i złożoność Kościoła. Zacytowano m.in. wypowiedź Jana Pawła II, że prawo miłości stanowi podstawę do przygotowania trzech zbiorów norm: kodeksu dla Kościoła Zachodniego, kodeksu dla Kościołów Wschodnich i konst. apost. „Pastor bonus” o Kurii Rzymskiej. Sędzia kościelny według Jana Pawła II nie tylko ma „zabezpieczyć” sprawiedliwość, lecz powinien sięgać wyżej, niejako ponad nią i stosować miłość w postaci kanonicznej. W orzekaniu w sprawach małżeńskich ma zastosowanie służba miłości w stosunku do wspólnoty kościelnej, stron oraz ich instytucji i duszpasterskich struktur Kościoła (ss. 12-13).

W drugim wykładzie na temat sprawiedliwości kościelnej i prawdy abp Grocholewski akcentuje służbę prawdzie w posłudze na rzecz sprawiedliwości w trybunałach kościelnych. Przytacza na ten temat wypowiedzi papieży: Piusa XII, Jana XXIII, Pawła VI i Jana Pawła II. Cytuje m.in. stwierdzenie Jana Pawła II, że działalność sądów kościelnych w sprawach małżeńskich ma pomagać człowiekowi w szukaniu obiektywnej prawdy (s. 31) a stosowania kryterium prawdy domaga się ponadczasny wymiar człowieka (s. 34). Współczucie dla człowieka w jego trudnej i skomplikowanej sytuacji nie może przesłonić prawdy o małżeństwie. Sprawiedliwość ludzka – według Jana Pawła II – ma być odbiciem prawdy i uczestniczyć w jej blasku (s. 37).

Po omówionych rozważaniach natury ogólnej, czytelnik zapoznaje się z czterema zagadnieniami czy raczej blokami zagadnień o charakterze procesowym i organizacyjnym. Zostały im poświęcone następne części publikacji (3-6). Trzecią część książki stanowią rozważania o ustanowieniu i zadaniach trybunałów w Kościele z uwzględnieniem sprawiedliwości administracyjnej. Zagadnienie to zostało omówione w trzech punktach. W pierwszym, poświęconym zwyczajnym trybunałom, czytelnik dowiaduje się o różnych rodzajach trybunałów (diecezjalnym, metropolitalnym, międzydiecezjalnym, wybranym przez biskupa diecezjalnego trybunale I instancji, miejscowym trybunale III instancji), sprawach dotyczących pracowników trybunału i adwokatów, kompetencji sądu i trybunałach Sygnatury Apostolskiej. W punkcie drugim zostały omówione zagadnienia związane ze sprawiedliwością administracyjną. Chodzi tu o szukanie sprawiedliwych rozwiązań na drodze remonstracji, rekursu hierarchicznego i rekursu do II sekcji Sygnatury Apostolskiej. W trzecim punkcie Autor zajmuje się duszpasterską rolą sądów kościelnych.

Czwarta część publikacji została poświęcona roli, kompetencji i pracownikom Sygnatury Apostolskiej w strukturze sądowej Kościoła. Zaznajamia czytelnika z postanowieniami konst. apost. „Pastor bonus” i później wydanymi normami (lata: 1988, 1990 i 1992), które się do niej odnoszą.

W piątej części recenzowanej pozycji książkowej Autor zajmuje się wstępnym etapem procesu małżeńskiego. Kolejno dokładnie omawia w trzech punktach: skargę procesową, wezwanie strony pozwanej i zawiązanie sporu.

Szosta część została poświęcona konstytucji sporu w sprawach o nieważność małżeństwa w postępowaniu apelacyjnym. Zaznajamia ona czytelnika z normami w sprawie apelacji, wypadkami, które – jak określa Autor – wykazują podobieństwo do apelacji oraz procedurę obowiązującą w postępowaniu apelacyjnym.

Publikacja została zaopatrzona w bibliografię: źródła i literaturę. Zawiera także wykaz przytaczanych kanonów KPK, wykaz cytowanych autorów, wykaz wykorzystanych dokumentów oraz indeks rzeczowy. Cechuje ją przejrzystość. Czytelnik chętnie po nią sięga; także polski czytelnik ze względu na pokrewieństwo językowe i zalety słowackiego tekstu.

Gratulując wydawcy omawianej pozycji można stwierdzić, że polski rynek wydawniczy dotąd nie może się poszczycić podobną publikacją. W formie rozszerzonej o inne kwestie i etapy procesu (dowody, dyskusji w sprawach orzekania) byłaby przydatna dla duchowieństwa i świeckich, którzy uczestniczą w procesie i nieważność małżeństwa.

ks. Edward Górecki

Ks. Stanisław Włodarczyk, *Święty Łukasz teolog zbawienia*, Częstochowa 1995, s.80

Ks. Stanisław Włodarczyk zajmuje się studium nad Łukaszem, jego dziełami i zawartą w nich teologią. Dlatego dobrze się stało, że udostępnił czytelnikom owoc swoich dociekań.

Autor pracy zatytułowanej „Święty Łukasz teolog historii zbawienia” stwierdza we wstępie, że idea teologiczna Łukasza mocno osadzona jest w Łukaszej koncepcji zbawienia. Autor przedstawia (w rozdziale I poświęconym omówieniu pojęcia i zakresu zbawienia) terminologię soteriologiczną używaną przez Łukasza (soter, soterion, soteria, sodezin), zastanawia się nad wpływem starotestamentalnej historii zbawienia na myśl Łukasza. Ukazuje m.in. wpływ tej starotestamentowej koncepcji na tekst hymnu Zachariasza, uobecnienie miłosierdzia, będącego czynnem zbawczym, w czynach Jezusa realizującego prorocstwo Iz 61,1-3, uobecnienie zbawczego charakteru miłosierdzia w przypowieściach o synu marnotrawnym, zagubionej owcy czy drachmie (co było realizacją słów Jr 31,20).

Autor zauważa podobieństwa między działaniami Łukasza i listami Pawłowymi, polegające na wspólnych tematach teologicznych, wśród których najistotniejszym jest uniwersalizm zbawczy. Ks. Włodarczyk ukazuje teksty Łukasza, w których ten uniwersalizm jest widoczny. Są to: kanyk Symeona (Łk 2,29,32), układ rodowodu Jezusa (Łk 3,23-38), wołanie Jana Chrzciciela (Łk 3,16), i także przypowieści o zagubionej owcy i drachmie (Łk 15,1-7.8-10); a w Dziejach Apostolskich: głoszenie Jezusa zmartwychwstałego przez Apostołów „aż po krańce ziemi” (Dz 1,8) i wśród wszystkich ludów (Samaria – 8,4-17; poganie: Korneliusz i jego rodzina – 10,1-11,18; mowa Piotra – 10,34-43; działalność Pawła).

W II rozdziale Autor zajmuje się Łukasową koncepcją historii zbawienia. Zastanawiając się najpierw nad tym, czy Łukasz chciał w ogóle pisać historię, poszukując źródeł dzieł Łukasza, ks. Włodarczyk dochodzi do wniosku, że celem Ewangelisty było coś więcej, niż tylko ustalenie historycznego charakteru notowanych wydarzeń. Celem tym był Jezus Chrystus. Bóg, który jest Panem historii, stosownie do obietnicy, wyprowadził Izraelowi Zbawiciela (Dz 13,23). Zatem historia Łukasza jest historią zbawienia, realizującą się zgodnie z zapowiedziami proroków ST.

Punktem kulminacyjnym Łukaszej historii zbawienia (o czym mówi rozdział III) jest męka i śmierć Jezusa (będąca wypełnieniem zapowiedzi proroków). Z analizy tekstów Trzeciej Ewangelii i Dziejów Apostolskich, wynika, zdaniem Autora, soteriologiczny i zadośćuczynny charakter męki i śmierci Jezusa. (Wobec takiego stwierdzenia, niezrozumia-